Nr 237.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nya byggnader för folkskoleseminariet i Linköping; given Stockholms slott den 14 mars 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

— — — — — — — — — — — — — — —

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anför föredragande departementschefen, statsrådet Olsson, härefter:

Nya byggnader för folkskoleseminariet i Linköping.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min under punkt 152 i bilagan åttonde huvudtiteln gjorda hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående nya byggnader

för folkskoleseminariet i Linköping, beräkna för ändamålet på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Vid anmälan av detta ärende den 7 januari 1922 anförde jag, bland annat, följande:

Jämlikt riksdagens beslut har med höstterminen 1919 påbörjats utvidgning av folkskoleseminariet i Linköping till dubbelseminarium. Med höstterminen 1922 komma därstädes parallellavdelningar att finnas till seminariets samtliga klasser.

Då seminariets nuvarande byggnad, den äldsta bland de nu använda seminarielokalerna, är synnerligen otillräcklig och otjänlig för sitt ändamål, ha redan före seminariets utvidgning till dubbelseminarium vissa lokaler måst förhyras för detsamma. För parallellavdelningarna måste likaledes lokaler förhyras. Sedan numera beslut fattats om nybyggnad för seminariet i Umeå, skulle i enlighet med den plan för anskaffande av nya byggnader för seminarierna, som hittills följts, seminariet i Linköping komma närmast i ordningen.

Vidare omförmälde jag, att ärendet då krävde ytterligare beredning. Sedan denna beredning nu blivit slutförd, anhåller jag att å nyo få anmäla detsamma. Jag skall då först yttra mig om tomt för de ifrågasatta seminariebyggnaderna.

Frågan om nya byggnader för folkskoleseminariet i Linköping har sedan flera år tillbaka varit föremål för överväganden. Genom beslut den 11 oktober 1912 uppdrog Kungl. Maj:t, på därom av seminariets rektor gjord framställning, åt dåvarande överintendentsämbetet att utse lämplig person att mot skälig ersättning och i samråd med nämnda rektor verkställa utredning rörande förefintliga möjligheter för anskaffande av en även ur ekonomisk synpunkt lämplig tomt för nybyggnad åt seminariet. Sedan ämbetet för nämnda ändamål utsett arkitekten Georg A. Nilsson och denne i samråd med seminariets rektor och efter samtal i ämnet med stadsingenjören och stadsarkitekten i Linköping verkställt undersökning i berörda hänseende, avgav Nilsson i skrivelse till överintendentsämbetet den 20 juni 1913 redogörelse för resultatet av den begärda utredningen.

Enligt denna redogörelse hade åtta olika tomter varit föremål för undersökning. Nämnda tomter hade å en bifogad karta över Linköpings stad utmärkts genom röd färg och bokstäverna A—H.

Av undersökningen hade framgått, att samtliga tomterna, med undantag av den med litt. A betecknade, vore för det avsedda ändamålet olämpliga dels på grund av avlägset och i hygieniskt hänseende otillfredsställande läge, dels vad sex av dessa tomter beträffade jämväl på grund av deras belägenhet på ecklesiastik jord eller stadsjord, vars förvärvande med äganderätt skulle medföra kostnad för statsverket. Den med litt. A betecknade tomten åter hade befunnits med avseende på beskaffenhet och läge tillfredsställa de anspråk, som borde ställas på ett för en seminarieanläggning avsett område. Då den dessutom redan tillhörde staten, erfordrades icke annan uppoffring för statsverket om den upplätes till seminarietomt, än mistningen av det arrendebelopp, som då inflöte. Angående denna tomt heter det i redogörelsen bland annat:

Denna tomt utgöres av de norra delarna av den s. k. Landshövdingens löningsjord och är alltså i statens ägo. Den utgör omkring 4 hektar. Marken är visserligen utarrenderad, men det torde icke möta svårigheter att träffa överenskommelse med arrendatorn om tomtens disponerande. Tomten har, såsom även synes av kartan, ett i jämförelse med de övriga tomterna mindre avlägset läge från stadens centrum. Den är nästan plan och består av odlingsbar jord. Skolbyggnaden skulle lämpligen förläggas å den norra delen av området. Denna tomt synes vara särdeles passande för ifrågavarande ändamål och är utan jämförelse den lämpligaste av de föreslagna, varför densamma blivit mera i detalj undersökt och borrningar å densamma verkställts. Undergrunden har visat sig bestå av sandblandad lera och fin, men hårt packad sand, och kan densamma efter de erfarenheter, som vunnits vid liknande grundförhållanden i Linköping, anses vara god byggnadsgrund. För att erhålla en för seminariet tillräckligt stor tomt å detta område måste den fastställda stadsplanen förändras, och har jag för den skull uppgjort ett förslag till stadsplan för denna del av staden.

Redogörelsen var åtföljd av ovannämnda karta samt ett av Nilsson upprättat förslag till ändring i stadsplanen.

Rörande den sålunda föreslagna tomten samt den ifrågasatta ändringen i stadsplanen inhämtade överintendentsämbetet genom domkapitlet i Linköping yttranden från stadsfullmäktige i Linköping och länsstyrelsen därstädes. Stadsfullmäktige avgåvo sådant yttrande dels den 10 februari 1914, dels ock den 9 juni samma år.

I sistnämnda yttrande förklarade stadsfullmäktige sig icke hava något att erinra mot ett av stadsingenjören J. B. Carlsson upprättat förslag till sådan ändring i stadsplanen, att lämplig tomt för nytt folkskoleseminarium i Linköping kunde erhållas å ifrågavarande kronan tillhöriga jordområde, under villkor att stadens rätt att underhålla avloppsledningar i Folkunga- och Utställningsgatorna för all framtid på ett fullt betryggande sätt säkerställdes samt att Kungl. Maj:t och kronan till staden med full äganderätt överläte den mark, varå Brunnsgatan och den å Carlssons ifrågavarande förslag upptagna nya gatan mellan det nybildade kvarteret och kvarteret nr 98 vore ämnade att utläggas.

I sitt den 15 juli 1914 avgivna yttrande förklarade länsstyrel-

sen sig icke hava något att erinra mot Carlssons nyssnämnda förslag till ändring av stadsplanen. Såsom synes av det följande, har emellertid detta ansetts icke böra följas utan nytt förslag till ändring i stadsplanen upprättats. Det av Carlsson uppgjorda förslaget kan därför icke nu komma i betraktande vid den föreliggande frågans bedömande.

Sedermera inkom domkapitlet, på av seminariets rektor därom gjord hemställan, till Kungl. Maj:t med en den 16 juni 1915 dagtecknad skrivelse, i vilken domkapitlet anhöll dels om vidtagande av åtgärder för upplåtande av den i arkitekten Georg A. Nilssons förberörda skrivelse med litt. A betecknade, staten tillhöriga tomten för uppförande å densamma av nya byggnader för folkskoleseminariet i Linköping, dels ock om bemyndigande för överintendentsämbetet att upprätta ritningar till sagda byggnader.

Nämnda skrivelse med tillhörande handlingar remitterades den 3 juli 1915 till folkskolöverstyrelsen, som den 4 februari 1918 avgav utlåtande i ämnet och därvid tillstyrkte bifall till domkapitlets hemställan.

För åstadkommande av ytterligare utredning i ärendet, bland annat i fråga om tomt för seminariebyggnaden, remitterades detsamma den 1 december 1921 till skolöverstyrelsen. Med anledning härav avlät överstyrelsen den 5 december 1921 en skrivelse i ämnet till länsstyrelsen i Linköping, i vilken överstyrelsen, bland annat, omförmälde, att Nilsson i samråd med stadsarkitekten och stadsingenjören i Linköping funnit anledning föreslå vissa ändringar i den förut föreslagna tomtfiguren och att byggnadsstyrelsen för sin del godkänt dessa ändringar. Ändringarna vore åskådliggjorda genom skrivelsen bifogade kartskisser. Därjämte anhöll överstyrelsen, att länsstyrelsen måtte utverka stadsfullmäktiges i Linköping godkännande av den ändring i stadsplanen, som förutsattes för genomförande av den sålunda föreslagna regleringen av seminarietomten.

Angående de av Nilsson föreslagna ändringarna i stadsplanen erinrar Nilsson i en av honom i september 1920 avgiven beskrivning över förslag till nybyggnad för Linköpings folkskoleminarium om det av stadsfullmäktige för ändring i stadsplanen år 1914 uppställda villkoret, att Kungl. Maj:t och kronan skulle till staden med full äganderätt överlåta den mark, varå två seminarietomten i nordost och sydost begränsande gator vore ämnade att utläggas, och anför därefter bland annat:

Sedan ovannämnda förslag till stadsplaneändring uppgjordes hava emellertid vissa omständigheter inträffat, som gjort en mindre förändring av tomtens form önskvärd. I samband med uppförandet av en folkskolebyggnad å tomten närmast sydväst om seminarietomten hava gatorna reglerats, varvid en gata vid namn Ålebrunnsgatan, som utgjorde fortsättning av den nya gatan mellan seminarietomten och kvarteret nr 98, igenlagts. Härigenom har behovet av nämnda gata mellan seminarietomten och kvarteret nr 98 försvunnit, och gatan är numera alldeles omotiverad av trafikskäl. Möjlighet förefinnes alltså nu att få seminarietomten framdragen med hela sin sydliga gräns till Östgötagatan, och är förslaget uppgjort under denna förutsättning. För att icke behöva öka tomten utöver behovet har densamma gjorts något smalare, därigenom att den nordost om seminarietomten belägna gatan, Brunnsgatan, flyttats mot sydväst. Ur stadsplanesynpunkt har härigenom den vinsten gjorts, att kvarteret nordost om Brunnsgatan erhållit för ett framtida bebyggande lämpligare djup än det tidigare haft. Den så erhållna smalare och längre tomtformen är även lämpligare med hänsyn till seminariets behov, i det att de för olika ändamål avsedda delarna av tomten erhålla lämpligare form och belägenhet.

På grund av de väsentliga fördelar, som förändringen medför, anser jag mig böra förorda sådana åtgärders vidtagande, att densamma kan komma att läggas till grund för utförandet.

Med skrivelse den 19 december 1921 har länsstyrelsen till skolöverstyrelsen överlämnat dels utdrag av protokoll, hållet vid stadsfullmäktiges sammanträde den 13 december 1921 jämte ett av stadsarkitekten Gustaf Linden i september 1921 upprättat förslag till ändring i stadsplanen för anordnande av ny seminarietomt, dels ock yttrande av magistraten i Linköping rörande sagda förslag.

Enligt nyssnämnda protokoll den 13 december 1921 hava stadsfullmäktige utan meningsskiljaktighet beslutat att dels såsom sin mening uttala, att sistnämnda av Linden utarbetade förslag till ändring i stadsplanen syntes i alla avseenden fullt tillfredsställande, dels förklara sig villiga att, så snart riksdagen fattat beslut om uppförande av ny folkskoleseminariebyggnad i Linköping, omedelbart gå i författning om erhållande av Kungl. Maj:ts fastställelse å i anslutning till sistberörda skissförslag utarbetat och i behörig ordning framlagt förslag till stadsplaneändring beträffande den tomt, varå seminariebyggnaden vore avsedd att uppföras.

Magistraten och länsstyrelsen hava förklarat sig icke hava något att erinra mot förenämnda av Linden upprättade förslag.

Med överlämnande av länsstyrelsens förberörda skrivelse den 19 december 1921 jämte därtill hörande ovan omförmälda handlingar har skolöverstyrelsen den 24 december 1921 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört följande beträffande den ifrågavarande tomten.

Mot den slutliga begränsning av den åsyftade seminarietomten, som i september 1921 föreslagits av stadsarkitekten Linden och av stadsfullmäktige godkänts, finner överstyrelsen, som i frågan rådfört sig med byggnadsstyrelsens vederbörande arkitekt förenämnde Nilsson, intet att erinra. Stadsfullmäktiges utfästelse beträffande stadsplaneändring med hänsyn till seminarietomten synes överstyrelsen tillräckligt omfattande och tillräckligt bindande för att tillförsäkra seminariet ett till form och storlek lämpligt tomtområde. Överhuvudtaget finner överstyrelsen seminariets tomtfråga, vilken alltsedan år 1912 varit föremål för Kungl. Maj:ts och vederbörande myndigheters övervägande och åtgärder, nu hava erhållit en i alla hänseenden tillfredsställande lösning.

Då emellertid frågan om äganderätten till merberörda tomt ändå icke blivit fullt utredd, remitterades ärendet, i vad det avsåge nämnda tomt, till kammarkollegium och därefter till domänstyrelsen.

I utlåtande den 31 januari 1922 anför kammarkollegium till en början:

Vid jämförelse mellan en av stadsingeniören J. B. Carlsson år 1911 upprättad, ärendet åtföljande karta över Linköpings stad, å vilken tomten i fråga angivits med litt. A och en hos kollegium förvarad, av dåvarande styresmannen för rikes ekonomiska kartverk Gustaf Ljunggren på föranstaltande av kommittén för undersökning av grunderna för städernas beskattning år 1853 upprättad karta över staden Linköping med därtill lydande ägor framgår, att den för seminariebyggnaden avsedda tomten å Ljunggrens karta motsvaras av nordvästra delen av ett med nummer 65 betecknat område. Hela det med sagda nummer betecknade området angives i beskrivningen till Ljunggrens karta utgöra landshövdingens löningsjord. Nordvästra delen av denna jord benämnes å sistberörda karta Åhlebrunslyckan och den sydöstra Smedslyckan. Ehuru namnet Åhlebrunslyckan — eller, med ett senare stavningssätt, Ålebrunnslyckan — icke förekommer i remisshandlingarna, synes denna lycka ungefärligen motsvara den å Carlssons karta med litt. A. betecknade, för seminariebyggnaden avsedda tomten.

Därefter lämnar kammarkollegium en utförlig redogörelse för båda de nämnda lyckornas användning från och med år 1686. Av denna redogörelse torde jag böra meddela allenast följande:

I Kungl. Maj:ts brev den 12 mars 1875 till kammarkollegium och statskontoret förordnades, med ändring av tidigare givna, däremot stridande bestämmelser, att alla landshövdingbeställningen i, förutom vissa andra län, Östergötlands län anvisade arrendeavgifter och boställsinkomster från och med år 1876 skulle redovisas och ingå till löneregleringsfonden, varifrån lönen till landshövdingen skulle kvartalsvis utbetalas. Enligt brev den 30 maj 1884 har Kungl. Maj:t med riksdagen beslutat, bland annat, att landshövdingslöneregleringsfonden skulle från och med år 1885 indragas till statsverket. Genom beslut den 4 maj 1883 hade Kungl. Maj:t då redan förklarat, att förvaltningen av sådana hemman och

lägenheter, som utarrenderades för landshövdingslöneregleringsfondens räkning, borde tillkomma domänstyrelsen.

Domänstyrelsen har med utlåtande den 4 mars 1922 till Kungl. Maj:t överlämnat dels infordrade yttranden i ämnet från vederbörande kronoarrendatorer, domänintendent och länsstyrelse, dels ock en kopia av en utav extra lantmätaren J. Stånggren år 1911 upprättad karta över alla ägorna till kronolägenheten Ålebrunns- och Smedjelyckorna jämte avskrift av därtill hörande beskrivning.

Sedermera hava från domänstyrelsen införskaffats avskrifter av nu gällande arrendekontrakt rörande de två å sistnämnda karta utmärkta arrendelotterna. Av dessa kontrakt framgår, att lotten nr 1 är utarrenderad till den 14 mars 1924 åt Otto Herman Löfgren och lotten nr 2 till samma tid åt Östergötlands läns hushållningssällskap.

Löfgren har förklarat sig icke hava något att anmärka däremot, att seminariebyggnaden påbörjas före arrendetidens utgång, blott han erhåller full ersättning för de förluster han därigenom kunde komma att lida.

Hushållningssällskapet har på anförda skäl uttalat såsom önskligt, att det område, som sällskapet arrenderar, kunde för framtiden få utnyttjas på sätt, som hittills skett.

Länsstyrelsen förklarar sig icke hava något att erinra mot den ifrågasatta upplåtelsen av viss del utav Ålebrunns- och Smedjelyckorna till tomt för folkskoleseminarium men tillägger, att, därest området skulle tagas i anspråk före utgången av nu gällande arrendeperiod, uppgörelse först torde böra träffas med vederbörande arrendatorer angående ersättning för markavträdelse.

Domänintendenten har icke heller något att erinra mot upplåtelsen av berörda markområde, blott den omständigheten att området är utarrenderat till den 14 mars 1924 vinner beaktande.

Domänstyrelsen har anfört, bland annat:

Vad kronolägenheten Ålebrunns- och Smedjelyckorna beträffar, är denna utarrenderad för domänfondens räkning för tiden till den 14 mars 1924 i två särskilda arrendelotter, lotten nr 1, omfattande ägofigurerna å kartkopian nr 1—7 om 6,693 hektar tomt, åker och dylikt, mot årligt arrende av 1,600 kronor och lotten nr 2, omfattande ägofigurerna nr 8 och 9 om 2,364 hektar tomt, åker och dylikt, mot årligt arrende av 180 kronor. I anledning av arrendelotternas förestående arrendeledighet hava uppskattningsförrättningar hållits å lotterna under september månad år 1921 och har lotten nr 2 därvid efter ett pris av 15,000 kronor per hektar saluvärderats till 35,460 kronor.

I fråga om själva saken får styrelsen instämma med vad länsstyrelsen i ärendet anfört, under villkor dock att statens domäners fond erhåller gottgörelse för de markområden, som enligt vad sålunda nämnts, avses att frånhändas fon-

den, efter ett pris av 15,000 kronor per hektar eller 1 krona 50 öre per kvadratmeter, vilket styrelsen icke finner högt räknat med hänsyn till att området är att hänföra till tomtmark.

Jag övergår nu till frågan om de nya seminariebyggnaderna.

Den 23 juli 1920 anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att i samråd med skolöverstyrelsen upprätta ritningar för uppförande å den i det föregående angivna tomten av byggnader, avsedda för ett dubbelseminarium och omfattande lärohus med gymnastiklokal, rektorsbostad, bostad för nödig betjäning samt erforderliga uthus.

Till åtlydnad härav överlämnade byggnadsstyrelsen med skrivelse den 30 september 1920 till Kungl. Maj:t av förenämnde Nilsson i samråd med skolöverstyrelsen uppgjorda 11 stycken ritningar jämte beskrivning och kostnadsförslag; och meddelade byggnadsstyrelsen, att styrelsen för sin del icke hade något att erinra vare sig mot det sålunda uppgjorda förslaget eller den för detsammas utförande beräknade kostnaden 3,097,000 kronor, därvid likväl styrelsen utginge från de pris, som vore gällande före då pågående byggnadskonflikt. Denna skrivelse föranledde ingen framställning till 1921 års riksdag.

På grund av remiss avgav byggnadsstyrelsen ånyo utlåtande i ärendet den 3 november 1921. Styrelsen hade låtit verkställa förnyad kostnadsberäkning, grundad på då rådande priser, vilken givit vid handen, att byggnaderna i fråga komme att draga en kostnad av 2,510,000 kronor. Utlåtandet var åtföljt av arbetsplan för seminariebyggnaden samt nyssnämnda kostnadsberäkning.

På grund av förutnämnda remiss till skolöverstyrelsen den 1 december 1921 inhämtade överstyrelsen yttrande — utom från stadsfullmäktige, magistraten och länsstyrelsen — även från domkapitlet i Linköping, efter hörande av lärarkollegiet och rektor vid seminariet, varjämte överstyrelsen, såsom i det föregående omförmälts, för egen del avgav utlåtande i ämnet den 24 december 1921.

Stadsfullmäktige, magistraten och länsstyrelsen yttrade sig endast om den för seminariet avsedda tomten, på sätt i det föregående omförmälts.

Lärarkollegiet uttalade såsom sin mening, att, ehuru i sparsamhetens intresse på några punkter mindre önskvärda uteslutningar och inskränkningar måst göras, ritningarna i fråga i det hela kunde sägas vara tillfredsställande, och att de mindre modifikationer, som tilläventyrs kunde behövas, vid detaljritningarnas utförande utan ökning i byggnadskostnaderna torde kunna genomföras, vadan kollegiet för sin del tillstyrkte, att åtgärder måtte vidtagas för att *snarast möjligt* på

grundvalen av dessa ritningar nya byggnader för Linköpings folkskoleseminarium måtte komma till stånd.

I detta uttalande instämde seminariets rektor.

Domkapitlet anförde huvudsakligen följande:

Då behovet av ifrågavarande nybyggnader för seminariet är allmänt erkänt samt de ifrågasatta byggnaderna i stort sett synas domkapitlet ändamålsenliga och lämpliga, får domkapitlet förklara sig i huvudsak icke hava något att erinra mot det uppgjorda förslaget till samma byggnader. Beträffande de för dessa byggnader beräknade kostnaderna finner sig dock domkapitlet böra framställa vissa erinringar.

Det synes domkapitlet, som om de nu senast beräknade kostnaderna för ifrågavarande seminariebyggnader vore allt för höga, särskilt med tanke på den stora sparsamhet, som torde vara av nöden i dessa av svår ekonomisk depression lidande tider. Domkapitlet har ansett det ligga nära till hands, att beträffande kostnaderna för de nu ifrågasatta seminariebyggnaderna anställa jämförelse med en annan bildningsanstalt i Linköping, vilken uppfördes för blott några år sedan, nämligen högre allmänna läroverkets byggnad. Detta hus, vilket dock icke inrymmer gymnastiklokal, uppfördes för en kostnad av icke fullt 800,000 kronor. Även med bortseende från de högre byggnadskostnaderna, som nu äro rådande, torde enligt domkapitlets mening de för seminariebyggnaderna beräknade kostnaderna ställa sig oproportionerligt höga i jämförelse med kostnaderna för läroverkshuset.

Enligt de förnyade kostnadsberäkningarna för seminariebyggnaderna skulle rektorsbostaden draga en kostnad av 121,300 kronor. Med beräkning av skälig ränta å detta belopp jämte omkostnader för underhåll samt för övriga utgifter för huset i fråga torde hyran för seminarierektorns bostad kunna beräknas till närmare 10,000 kronor eller ett belopp, som vida överstiger hans kontanta lön enligt gällande lönestat eller 7,500 kronor. Liknande synes förhållandet vara med de beräknade kostnaderna för bostäderna åt vaktmästaren och trädgårdsmästaren eller 42,700 kronor för vardera bostadshuset.

I det nya kostnadsförslaget har planering beräknats till 65,000 kronor, idrottsplan till 50,000 kronor samt stängsel och grindar till 30,000 kronor. Dessa kostnader synas domkapitlet kunna avsevärt sänkas.

Skolöverstyrelsen yttrade bland annat:

Från och med nästkommande läsår skall seminariet vara fullständigt dubbelklassigt. Att seminariet vid sådant förhållande med sina gamla redan i och för sig otillräckliga utrymmen och med förhyrda och för ändamålet mer eller mindre otjänliga lokaler, kringspridda i olika delar av staden, arbetar under synnerligen stora svårigheter, är uppenbart. Ställningen är i själva verket så ogynnsam för ett efter nutida fordringar och syften inriktat utbildningsarbete, att den väl kan betecknas som i längden ohållbar. En snar lösning av den föreliggande byggnadsfrågan framstår således mer än någonsin som ett trängande behov.

De av arkitekten Nilsson utförda byggnadsritningarna finner överstyrelsen i allt väsentligt tillfredsställande. Smärre ändringar, som under frågans fortsatta behandling kunna komma att visa sig önskvärda, torde utan svårighet kunna vidtagas i samband med arbetsritningarnas utförande, därvid överstyrelsen förut-

sätter, att tillfälle beredes överstyrelsen till ytterligare granskning av förslaget och framställande av de erinringar, som överstyrelsen kan finna påkallade.

Över den föreliggande kostnadsberäkningen, slutande på ett belopp av 2,510,000 kronor, anser sig överstyrelsen icke kunna uttala något närmare omdöme. I likhet med domkapitlet finner dock överstyrelsen de beräknade kostnaderna höga. Den jämförelse, som i domkapitlets yttrande göres med kostnaderna för det allmänna läroverkets i Linköping nybyggnad, synes dock överstyrelsen icke utfalla så ogynnsamt för seminariet, som domkapitlet tyckes anse, då kostnaderna för läroverksbyggnaden, vilken uppfördes under åren 1913—1915, helt visst skulle, om arbetet utförts under sådana prisförhållanden som de för närvarande rådande, stigit till det flerdubbla beloppet. Överstyrelsen kan emellertid icke underlåta att uttala den förhoppningen, att med det fortgående allmänna prisfallet de för seminariet beräknade byggnadskostnaderna skola kunna i någon mån nedbringas. Skulle det statsfinansiella läget tvinga till vidtagandet av en reduktion i byggnadsplanen, måste man väl, trots de betydande fördelar för seminarieegendomens vård och undervisningsarbetets ledning, som vinnas därmed, att läroanstaltens rektor äger bostad inom seminarieområdet, och trots de svårigheter, som särskilt under nu rådande bostadsbrist kunna uppkomma, om bostad icke kan tillförsäkras rektor, låta den tillämnade rektorsbostaden, som beräknats till den förvånande stora summan av 121,300 kronor, bliva ställd på framtiden.

Departementschefen. I likhet med skolöverstyrelsen finner jag behovet av nya byggnader för ett dubbelseminarium i Linköping vara till fullo ådagalagt. Detta behov är enligt min mening så trängande, att nämnda byggnader snarast möjligt böra komma till stånd.

Enär det för det nuvarande seminariet i Linköping upplåtna tomtområdet, vilket utgöres av endast 13,234 kvadratmeter, uppenbarligen är för litet för ett dubbelseminarium, måste annat lämpligt tomtområde anskaffas. Såsom sådant har efter verkställd utredning föreslagits en staten tillhörig tomt av omkring 4 hektars storlek med central belägenhet inom staden. Denna tomt, som är närmare angiven å förenämnda, av arkitekten Gustaf Linden i september 1921 upprättade förslag till ändring i stadsplanen för Linköping, synes erbjuda såväl god byggnadsgrund som ock lämplig mark för trädgård och idrottsplan. Då ingen annan tomt inom staden befunnits lämplig, anser jag, att den nu omförmälda bör komma till användning för det ifrågavarande ändamålet. Härför kräves visserligen ändring i den nuvarande stadsplanen, men stadsfullmäktige hava, såsom framgår av det föregående, utfäst sig att, i vad på fullmäktige ankommer, medverka till sådan ändring.

Såsom villkor för berörda ändring i stadsplanen hava stadsfullmäktige uppställt, dels att stadens rätt att underhålla avloppsleddnin-

gar i Folkunga- och Utställningsgatorna skulle för all framtid på ett fullt betryggande sätt säkerställas, dels ock att Kungl. Maj:t och kronan skulle till staden med full äganderätt överlåta den mark, varå Brunnsgatan och den å stadsingenjören Carlssons förslag upptagna nya gatan mellan det nybildade kvarteret och kvarteret nr 98 vore ämnade att utläggas. Att den mark av Ålebrunns- och Smedjelyckorna, som erfordras för framdragande av Brunnsgatan enligt den föreslagna nya sträckningen, bör av staten utan ersättning överlämnas till staden, anser jag vara riktigt. Därest stadsfullmäktige besluta sådan ändring av stadsplanen, som härför erfordras, blir visserligen staten, jämlikt I kap. 14 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, skyldig att efter stadsplanens fastställande avstå ifrågavarande gatumark till staden. Riksdagens medgivande torde emellertid böra inhämtas till att detta frånträdande av gatumarken må få ske utan gottgörelse från staden. Vad vidare beträffar den å Carlssons förslag till ändring i stadsplanen upptagna gatan mellan den då ifrågasatta seminarietomten och kvarteret nr 98, hava gränserna för seminarietomten enligt det senaste, av Linden upprättade och av stadsfullmäktige preliminärt godtagna förslaget till stadsplan så förskjutits, att ifrågavarande gata faller inom tomtområdet och följaktligen blir obehövlig. Vidkommande slutligen det av stadsfullmäktige uppställda villkoret om medgivande av rätt för staden i fråga om underhåll av avloppsledningar, anser jag detsamma böra godtagas. Det torde emellertid därvid böra föreskrivas, att staden skall vara skyldig att på egen bekostnad utan dröjsmål vidtaga de åtgärder, som erfordras till förekommande i möjligaste mån av olägenhet, som må förorsakas seminariet genom utförande av reparations- och underhållsarbeten för omförmälda avloppsledningar.

Vidare har domänstyrelsen föreslagit, att statens domäners fond skulle erhålla gottgörelse för de markområden, som avsåges att frånhändas fonden, efter ett pris av 15,000 kronor per hektar eller 1 krona 50 öre per kvadratmeter. Detta förslag kan jag icke biträda. Däremot torde domänfonden böra nedskrivas med det belopp, som Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande kan pröva skäligt.

Under förutsättning av bifall till det förslag, som jag ämnar framlägga i det följande, skulle grundläggningsarbetet till de nya seminariebyggnaderna taga sin början så tidigt som möjligt under förra halvåret 1923. Då nu, såsom förut omnämnts, det föreslagna

tomtområdet är utarrenderat till den 14 mars 1924, måste givetvis med den av arrendatorerna, O. H. Löfgren, å vars arrendelott nämnda byggnader skulle uppföras, överenskommelse träffas angående ersättning för den förlust han skulle komma att lida, därest han före arrendetidens utgång avstår en del av arrendelotten. Jag har därför låtit från honom införskaffa uppgift å hans anspråk i berörda avseende, och har Löfgren i bevittnad skrivelse av den 11 mars 1922 begärt ett skadestånd av högst 2,000 kronor, för den händelse de planerade nybyggnaderna för seminariet skulle komma att påbörjas före den 14 mars 1924, allt under förutsättning att den honom tillhöriga ladugården å området jämte trädgårdsanläggningen lämnas orubbade likaväl som det söder om kreatursvallen belägna området. Enligt vad jag inhämtat, utgör nyssnämnda förutsättning icke något hinder för byggnadsarbetenas utförande. Den gottgörelse för intrång i nyttjanderätten, som må tillkomma Löfgren torde bliva beroende å tidpunkten för avstående från arrenderätten till det erforderliga området. Ersättningsbeloppet till Löfgren synes böra utgå ur byggnadsanslaget. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att godkänna närmare avtal med Löfgren i berörda hänseende.

Den del av den föreslagna seminarietomten, som är utarrenderad till hushållningssällskapet, behöver, enligt mig lämnade upplysningar, icke tagas i anspråk förrän efter utgången av nu löpande arrendetid.

Beträffande de av arkitekten Nilsson uppgjorda byggnadsritningarna har jag bemärkt, att utrymmena äro tilltagna efter de begränsade mått, som slutligen blivit fastställda för folkskoleseminariet i Karlstad. Mot ritningarna har jag intet att erinra.

I fråga om kostnaderna, vilka av byggnadsstyrelsen nu beräknats till 2,510,000, uttalade jag vid ärendets föredragning den 7 januari 1922, att de sannolikt skulle kunna ytterligare reduceras på grund av byggnadsprisernas fortgående sänkning. En reduktion av byggnadskostnaderna kan och bör i alla händelser äga rum, därigenom att med uppförande av rektorsbostaden, som beräknats till 121,300 kronor, får tills vidare anstå. Förslaget att undanskjuta uppförandet av bostäder för vaktmästaren och trädgårdsmästaren kan jag däremot ej biträda. Under nuvarande osäkra förhållanden på byggnadsmarknaden synes det icke vara lämpligt att söka fixera en viss totalkostnad för de nya byggnaderna. Denna kostnad kan säkerligen

med större tillförlitlighet beräknas längre fram under år 1922. Jag anser därför, att ny kostnadsberäkning bör upprättas mot slutet av sistnämnda år och förslag rörande kostnaderna i sin helhet föreläggas 1923 års riksdag.

För närvarande torde vara tillräckligt, att så stort anslag äskas, som kan anses vara erforderligt, för att byggnadsarbetena skola kunna påbörjas under förra halvåret 1923. Med hänsyn till den av byggnadsstyrelsen upprättade arbetsplanen torde detta anslag böra bestämmas till 150,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

ej mindre medgiva, att *dels* till tomt för ett dubbelseminarium i Linköping må, mot den nedskrivning av domänfonden, som Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande prövar skälig, upplåtas det staten tillhörande markområde av Ålebrunns- och Smedjelyckorna i nämnda stad, vilket är angivet å ett av arkitekten Gustaf Linden i september 1921 upprättat »förslag till ändringar i stadsplanen för anordnande av ny seminarietomt», *dels* till Linköpings stad må mot enahanda nedskrivning av domänfonden utan ersättning med full äganderätt överlåtas den del av nämnda lyckor, som erfordras för framdragande av Brunnsgatan i enlighet med omförmälda förslag till stadsplan, *dels ock* staden tillförsäkras rätt att hava avloppsledningar framdragna över seminarietomten i den sträckning, vari Folkungagatan och Utställningsgatan varit avsedda att framdragas, samt att verkställa de reparations- och underhållsarbeten, som må krävas för nämnda avloppsledningar, dock med skyldighet för staden att på egen bekostnad utan dröjsmål vidtaga de åtgärder, som erfordras till förekommande i möjligaste mån av olägenhet, som må förorsakas seminariet genom nämnda arbeten;

än även besluta, att byggnader för ett dubbelseminarium skola å omförmälda tomt uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten

Georg A. Nilsson upprättade ritningar, samt för påbörjande av sagda byggnadsarbeten anvisa under åttonde huvudtiteln på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Harald Frisk.

Stockholm 1922, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
220767